

Format de citation

Peluněk, Lukáš F. : recension de : Zdeněk Pokluda, Člověk a práce. Z ekonomických principů a vizí Tomáše Bati / Man and Work. The Vision and Principles of Economics of Tomáš Baťa, Zlín : Nadace Tomáše Bati, 2014, dans : Český časopis historický, 2015, 1, p. 238-239, DOI: 10.15463/rec.1189733390

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées. Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

v Čechách: život v zázemí (Hlavačka), život náboženský (Bolom-Kotari) a život umělců a umění (Šimon). Kniha upoutá pozornost již formátem, typickým pro umělecké monografie (24,4 × 26,7 cm), a obálkou s *Polibkem Smrti* od Bohumila Kubišty. Svou koncepcí se dílo zaměřuje na situaci v zemích českých, obrazová příloha představuje díla autorů z celé Evropy.

Prameny, které autoři použili pro dílo, zahrnují archivní dokumenty, muzejní exponáty, fotografie, paměti, deníky i dobovou beletrii. Namátkou zmiňme Kubištyovy dopisy v umělecké části knihy nebo román Arnolda Zweiga *Mladá žena z roku 1914*. Jako by v monografii velmi často používané citace z tohoto díla emotivně podtrhávaly to, co je právě popisováno historiograficky. Za zmínku též stojí 157 komplexně využitých uměleckých děl. Texty autorů slouží spíše než jako obšírné obrazy zkoumané doby jako úvody do dané problematiky. Autoři na konci knihy dávají k dispozici přehled literatury a dalších zdrojů, ze kterých vycházel.

Hlavačkova studie První světová válka v zázemí si pokládá otázku, jaký byl život v Čechách mimo frontu: Jeho líčení, soustřeďující se na krácení dávek jídla a nouzi o potraviny, na život dětí a práci žen, kulminuje ve výkladu o v hladových bouřích a o rozvíjejících se válečných půjčkách, které se setkávaly se střídavým úspěchem. Sixtus Bolom-Kotari v kapitole Víra, církev a společnost ve válce uvádí jako důležitá témata např. náboženský šok z maření životů pokročilou vojenskou technikou, zprofanování katolické církve pro účely války, resp. boje za protestantismus v podobě zápasu za Rakousko nebo za národní zájmy Čech (případně nazváno Caesar proti Ježíšovi). Autor v této souvislosti popisuje taktéž politicko-kulturní a hospodářské je-

vy, jako bylo odebírání zvonů z kostelů k přetavení. Ve třetí textové části První světová válka v reflexi soudobých českých umělců z pera Patrika Šimona čtenář dostane možnost nahlížet do světa různorodé účasti tehdejších českých umělců ve válce. Spektrum sahalo od válečného zápalu Bohumila Kubišty, přes válce obětované umělce, jako byl František Gellner nebo Jindřich Průcha, až po činnost Emila Filly v exilovém „disentu“.

Druhá polovina díla přináší obrazovou přílohu, ukazující obrazy a sochy autorů, kteří dle publikace jako by „svou tvorbou předběhli válku“. Z často uváděných tvůrců jmenujme Augusta Brömse, Františka Kupku, zaujmou také obaly časopisů *L'Assiette au beurre* od různých autorů. Závěr knihy přináší tezi, že právě až první světová válka ukončila „dlouhé“ 19. století, např. rozpadem starých mocností, především Rakouska-Uherska. Připojen je anglický a německý sumář, seznam citací, přehled užitých uměleckých děl a rejstřík. Monografie je vhodná jako odborný úvod do problematiky, ale vzhledem k přehlednému a srozumitelnému výkladu poslouží i jako populárně naučné dílo.

Kamil Beer

Zdeněk POKLUDA

Člověk a práce – z ekonomických principů a vizí Tomáše Bati / Man and Work – The vision and principles of economics of Tomáš Bata

Zlín, Nadace Tomáše Bati – Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky 2014, 61 s., ISBN 978-80-7454-415-6.

Ekonomické myšlenky zlínského průmyslníka Tomáše Bati (1876–1932) jsou laické

i odborné veřejnosti relativně dobře známy. Méně však články, které Baťa publikoval v průběhu dvacátých a třicátých let minulého století v denním tisku, zdaleka neznámé pak zůstávají texty, které zůstaly v rukopisné podobě. V minulém roce vydala Nadace Tomáše Bati přehlednou brožovanou knihu, která představuje základní Baťovy myšlenky v ohledu ekonomickém. Pro jazykovou dostupnost zvolili vydavatelé paralelní text – v jazyce českém a anglickém. Obsahově můžeme dílo rozdělit do čtyř částí – první tvoří autorova studie k tématu, následuje edice tří textů z pera Tomáše Bati.

Pokludova studie rozebírá Baťovy ekonomické principy a vize v patnácti tematických podkapitolách (Instinkt a vize – Zlín a Amerika, Zaměstnanec – věřitel, Tvář v tvář bankrotu, Baťa drtí drahotu, Účast na zisku, Samospráva dílen, Enfant terrible, Baťova služba veřejnosti, Učinit ze zaměstnanců kapitalisty, Zámožnost všem, Obchodní konkurence a politický boj, Velkovýroba a malovýroba, Banky, Baťovy daně, Ministr Engliš: Silný má pomáhat). Text je doplněn tabulkami, baťovskými motivačními hesly a obrazovými přílohami.

Zařazené rukopisy Tomáše Bati (Naše banky – Sanace mravní musí předcházet sanaci finanční, Národohospodářská a správní organizace Zlínského kraje a střední Moravy, Jak z krize?) mohou čtenáře oslovit i dnes. První a druhá příloha doposud nebyly v českém prostředí publikovány, třetí text otisklo České slovo v červenci 1932. Anotovaná publikace je kvalitním příspěvkem k bádání o fenoménu Baťa.

Lukáš F. Peluněk

Milan DUCHÁČEK

Václav Chaloupecký.

Hledání československých dějin

Praha, Univerzita Karlova – Karolinum

2014, 515 s. ISBN 978-80-246-2482-2.

Ze současné historiografické produkce je zřejmé, že se celá řada historiků cítí být povolána k psaní biografických prací. Ne každému se však podaří vytvořit tak kvalitní dílo, jako Milanu Ducháčkovi. A to i přesto (nebo snad díky tomu?), že volba až doposud spíše opomíjené osobnosti Václava Chaloupeckého (1882–1951) s sebou nutně nesla řadu badatelských úskalí. Práci předcházela rozsáhlá heuristická příprava. V seznamu pramenů a literatury nalezneme odkazy na několik desítek autorem vytyčených archivních fondů uložených v archívech v Čechách a na Slovensku. Nechybí ani odkazy na prameny z rodinné pozůstalosti, která se nachází v držení potomků Václava Chaloupeckého. Autor dokázal propojit své již dříve publikované poznatky s novými výsledky výzkumů.

Ducháčkova práce je rozdělena do čtyř hlavních tematických celků, které se dále dělí do kapitol. Autor postupuje chronologicky, přičemž je třeba konstatovat, že kniha není „pouhým“ Chaloupeckého životopisem. Naopak. V příběhu Václava Chaloupeckého se zrcadlí události spojené s celou řadou dějinných zvratů, jimiž v době jeho života prošla česká i slovenská společnost. Ducháček čtenáři nabízí jak vhled do dějin myšlení příslušníků jedné generace české intelektuální elity, tak i příspěvek k poznání vývoje česko-slovenských vztahů v letech 1918–1938. Obě světové války, které Chaloupecký zažil, znamenaly vždy zásadní změnu v jeho životě.